WE SRZODĘ Dnia 16. Marca, ROKU 1763.

N° 11.

WARSZAWSKIE EXTRAORDYNARYINE TYGO- DNIOWE

WIADOMOSCI,

Tak dla łatwieyſzego ſpoſobu w Rządach Publicznych Handlu, y partykularnego dobra wſzyſtkim, iako też w naukach, y rzeczach innych Ludziom do wiedzenia potrzebne.

Z Pozwoleniem Nayiaśn: Krola JMci, y Zwierzchności Jego.

Art. 1.
Wiadomości od Dworu Krolewſkiego.

Nayjaś: Krol Jmść P. N. M. przy zupełnym iuż zoſtaiąc zdrowiu przytomnym bywać raczy na Wielkiey Senatu Radzie, na ktorey dnia 10. *præſentis* mowę mieli Jch Mość Xiążę Czartoryiſki, Ruſki, Rzewuſki, Podolſki, Xiąże Lubomirſki, Lubelſki, Sapieha, Połocki, Rudzieńſki, Mazowiecki, Gozdzki, Podlaſki, Xiąże Jabłonowſki, Bracławſki, Hilzen Minſki, y Miączyńſki Czerniechowſki Woiewodowie. A dnia 11. mowę mieli JchMość PP. Twardowſki Poznańſki, Sołtyk Sandomirſki, y Jordan Woynicki Kaſztelanowie.

Do Panow tu przytomnych przybyli Jch-Mość PP. Pociey Strażnik W. W. X. Lit. Cetner Obożny W. Koronny, Wielopolſki Sandomirſki y Moſtowſki Pomorſki Woiewodowie.

Art. 2.

Rzeczy do handlu Należące.

Cena Gdańska, za ktorą na Szpiklerzach przedaią zboża, y Sol do Szpiklerzow kupuią.

Pszenica po Zł: Pruskich	235.	240.
Ditto Czerwona po Z. 250. aż do 260.		
Pszenica ktora iest wraz rożnego koloru po Zło:	- 270. aż do 280.	
Ditto Biała po Złot.	290.	300.
Zyto po Zł:	218 220	222.
Jęczmień - - -	185.	190.
Słod - -	260.	270.
Hreczka - - - - - -		
Owies po Zł:	105.	110.
Groch biały - - -	320	340
Groch śniadawy - -	320	340
Jagły po Zł: 350. 380. aż do 420.		
Hreczana kasza po Z.	280.	290.
Sol Swiętego Ubesa	120	130.
Sol Lisbońska - - - - -		
Sol Francuska po Zł: 95. aż do 106.		
Sol Szkotzka po Zł: 110. aż do 120.		

Art. 3.

Ludzie potrzebuiący służby.

Polak, umieiący dobrze Niemiecki ięzyk, świadomy Gdańska y Toronia, życzy sobie zostawać w Charakterze Szypra.

Drugi sposobny do Korrespondowania, życzy sobie być na funkcyi Burgrabiego w Pałacu lub Dworku iakim, albo na Dyspozycyi w Dobrach iakich znacznych, y znaiący się dobrze na Gospodarstwie. *Można się o nich dowiedzieć w Kantorze Adressow.*

Art: 4.

Rzeczy ktore są do przedania.

rzeczy do kredensu należące w śrebnych sztukach.

Dwanaście par nożow z widelcami y łyszkami.
Jedna łyszka wielka.
Jeden dzbanuszek do kawy.
Jeden do mleka,
Para iedna Lichtarzy.
Dwie cukierniczki.
Jedne obcążki do cukru.
Sześć łyżeczek do herbaty.
Wszystkie te rzeczy są śrebne sy nowe proby Gdańskiey.

Także dwa kotły wielkie do palenia gorzałki, ieden o 200. drugi o 400. garcow, z pokrywami y innemi przynależytościami, żelaznemi obręczami obite.

Jtem Turecki Tytuń, na oka iest do przedania, kto się o tych rzeczach zupełniey chce dowiedzieć, niech się odezwie w Kantorze Adressow.

Item w domu Pani Richterowy za Otwockiem karty rożne, iako to do Lombra, Lipskie, Gdańskie, &c. za pomierną cenę są do przedania.

Holenderskie Płotno, y broń Angielska iest do przedania, wiadomość dalsza w Kantorze Adressow.

Kareta dobra y cała, na cztery Osoby iest do przedania. Więcey się o niey dowiedzieć można w Kantorze Adressow.

O An-

Item Zegar Paryſki pięknie lakierowany y pozłacany ośm dni idący, godziny y puł godziny biiący, ieſt do przedania.

O Aukcyach Publicznych.

Dnia 14. *præſentis*, nowa zaczęła ſię Aukcya, na ktorey iedwabne y wełniane pończochy, wyſzywane mankiety y inne rzeczy więcey daiącemu za gotowe pieniądze przedaią ſię.

Na Bielinach za Otwockiem rożne Meble, iako to zielona adamaſzkowa pościel, akſamitne ſtołki, kanapy złotemi bordami obite, luſtra, porcynelowy ſerwiz do kawy y herbaty, cyna y miedziane naczynia, także cug karych ogierow Holſzteinſkich, para koni wierzchowych, wozek, kilka tyſięcy butelek wina Ryńſkiego, &c. Chcący o tym zupełniey wiedzieć niech ſię odezwie w domu Gebhardyſkim, przeciwko P. Ekſzteyna Burmiſtrza.

W Wiedniu znayduie ſię Człowiek Imieniem Jordan, piorem rożne gatunki ryſunkow umieiący ryſować bardzo przednie, ieżeli tedy kto chce pamiątkę po ſobie przez rzadką tak ryſowaną Xiążkę w Bibliotece ktorey zoſtawić, może mieć łatwy do tego ſpoſob u tegoż Pana Jordana w Wiedniu; wſzakże takowe piorem ryſowanie nie było nigdy, y po tego śmierci Jordana z trudnością albo raczey nigdy nie będzie. Dla lepſzey tego Approbacyi, kilka naprzod ſztuk iego pracy wyidzie *in publicum* cena względem tak wielkiego kunſztu y pracy bardzo mała, y iedynaſta ieno część ſię płaci. Zupełnieyſzą o tym wiadomość można mieć w Lipſku na iarmarku *Jubilate*, w Dreznie w handlu Grolewſkim, a w Wiedniu u P. Jana Pawła Krauza Xiężnika, tu w Warſzawie w Kantorze Adreſsow.

Art: 5.

Rzeczy do Genealogii należące.

Z Sienny w Litwie, J. W. Jmść P. Tadeuſz Ogińſki Kaſztelan Trocki, Kawaler Orła Białego, dzieſiąty między Woiewodami Senator, Rodzony J. W. Jmci Pana Marſzałka W. Lit. w oſtatni dzień zapuſt, wziął ślub z Sioſtrą Stryieczną rodzoną J. W. Jmci Xiędza Biſkupa Kijowſkiego, Jadwigą *Załuſką* Kuchmiſtrzanką Litewſką, z Kopciowney zrodzoną; Wdowy po Tyſzkiewiczu Staroście Retowſkim.

Artykuł 6.

Zeyście z tego świata Ludzi.

Dnia 10. *præſentis* Jmść P. Lelöwel Konſyliarz y Doktor J. K. Mści, Lekarſką umieiętnością wielce Oyczyznie zaſłużony, Swiętemi opatrzny w drogę wieczności Sakramentami przykładnie życie ſwoie zakończył.

Stateczność Termometra.

1762. *Mr. de Reaumur.*

Marzec	*Rano.*	*Połu dn.*	*Wieczor.*
3	4 w o *G.*	8 w. o. *G.*	$4\frac{1}{2}$ w. o. *G.*
4	3 -	5 -	2 - -
5	1 -	$2\frac{1}{2}$ -	$\frac{1}{2}$ n. o. -
6	1 n. o.	3 n. o.	$1\frac{1}{2}$ w. o. -
7	1 n. o.	$3\frac{1}{2}$ n. o.	$1\frac{1}{2}$ w. o. -
8	1 n. o.	5 -	4 - -
9	$3\frac{1}{2}$	6 -	$4\frac{1}{2}$ - -

Mr. Farenheit.

Marzec	*Rano.*	*Połu dnie*	*Wieczor*
3	40 *G.*	50 *Gr.*	$4\frac{1}{2}$ *Gr.*
4	38 -	43 -	36 -
5	34 -	-37 -	$30\frac{1}{2}$ -
6	29 -	25 -	35 -
7	29 -	39 -	35 -
8	35 -	43 -	40 ,
9	39 -	45 -	$41\frac{1}{2}$ -

aVgVstVs tertIVs reX poLonIæ eLeCtor saXonIæ
LeChIæ DeCVs (per) sVspIrIa reConVaLesCens
Dat otIa orbI.
GentI. Anno 1763.

Rzeczy do Nauk należące.

Wiadomość o laniu liter do Uprzywileiowaney Drukarni Mitzlerowskiey należącym.

Kto się cokolwiek w Dzieiach uczonych przyyrzał, wie dobrze, że nauka Drukarska nayprzednieyszym do pomnożenia wszelkich umieiętności iest sposobem. Bo czyby rzecz podobna, żeby człowiek ieden pracę zawieraiącą w sobie dwieście arkuszow drobno pisanych więcey niżeli dwa razy do roku przepisał? a przeciwnym sposobem ieden człowiek pilny też dwieście arkuszow na rok ieden dwa tysiące razy przedrukować potrafi. Zkąd się pokazuie, że prędkość w pisaniu się ma do prędkości w drukowaniu iako ieden do 1000. y zatym, że dwa Drukarze rocznie tyle sprawić mogą, iako dwa tysiące Pisarzow. Jeżeli tedy rzecz prawdziwa, że wielce do Narodu ludzkiego y każdego stanu należy, ażeby inwencye umieiętności, mądrości y nauki ludzkie prędko były rozsiewane y rozmnożone, a to takim sposobem żeby nie prędko mogły ginąć; y tak sławna nauka Drukarska słusznie wielkim darem Boskim y w porządnym Państwie wielce potrzebną częścią nazwane być może. Nieprzyiaciele ksiąg, y ludzie niczego czytać nie lubiący, niech powiedzą, y trzymaią o tym co im się podoba, przecięż prawda nieomylna, że umieiętność drukarska między naywiększemi Dobrodzieystwy Boskiemi ku ludziom policzona być powinna. Zkąd rzecz mniey potrzebna, prawdę tę wielkiemi tu racyami probować. Bo my ludzie rożniemy się od inszych zwierząt, ieno przez moc myślenia y rozsądzenia, to iest przez rozum-

zum. Wſzyſtko zaś, co rozum ludzki kiedy wymyśić y wynaleść może, przez naukę drukarſką pomnożone y w kſięgach chowane bywa: z czego o raz y niewypowiedziany Bibliotek rożnych publicznych pokazuie ſię pożytek. Z tych przyczyn Ceſarze, Krolowie y inni Xiążęta udzielili ludziom nauką ſię drukarſką bawiącym nietylko wielkich przywileiow, ale też ſami pod ſwoim Imieniem trzymali Drukarnie, y to ſądzą za rzecz ſłuſzną podziś dzień rożni Xiążęta.

Wynalezienie nauki drukarſkiey przypada wrok poNarodzeniuChryſtuſa Pana 1440. chociaż ieſzcze nie była doſkonała; Bo drukowano w ten czas iedno na drewnianych tablicach, takim ſpoſobem drukował Wawrzyniec Kuſter w Harlem, iuż przedtym ieſzcze *Speculum Salutis* y Donat, dla czego go niektorzy, oſobliwie Hadryan Junius, maią za wynalazcę nauki drukarſkiey, co ſię bynaymniey z prawdą nie zgadza Bo takim ſpoſobem byliby Chynowie wynalazcami nauki drukarſkiey, ktorzy ieſzcze przed Narodzeniem Chryſtuſowym drukowali na takich drewnianych tablicach. Takim ſpoſobem drukuią ſię do tych czas obicia. Jle zaś drukowanie obicia może być przyrownane do nauki drukarſkiey, tyle też druk Chynow y druk Kuſtera w Harlem z nauką zgadza ſię drukarſką. Jeſt bowiem to iedno, czyli wyrznąć na drewnianey tablicy, drzewa, ptaki y inne ozdoby, czyli litery y drukować one. Prawdziwa zaś nauka drukarſka daleko ieſt inſza, bo potrzebuie metallowych liter iedney ſzerokości y wyſokości, ktore według upodobania mogą być wſadzone y wyięte, y potym tak iak przedtym mogą być używane. Dwoma Cetnarami liter można pracę zawieraiącą w ſobie ſto y więcey arkuſzow drukować. Wynalazca zaś drukarſkiey nauki właśnie ieſt. Jan Guttenberg rodem z Straſzburga, ktory ſię przenioſł do Mayntz, y tam za pomocą Jana Fauſta, ktorego maią za drugiego Autora tey nauki, one do większey przyprowadził doſkonałości, aż na oſtatku, gdy Guttenberg y Fauſt dla profitu z pierwſzych Xiąg rozłączyli ſię Jan Fauſt z Zięciem Piotrem Schäffer w Roku 1456. wſzyſtko do ſkutku przyprowadził, y takiemi Metallowemi literami drukowali Pſałterz w Mayncu z wyrażeniem mieyſca, roku y imion ſwoich, co ſię przedtym, gdy Fauſt z Guttenbergiem Biblią łacińſką wydał w Mańcu, nie ſtało ſię.

Z tąd iawnie ſię pokazuie, że nauka drukarſka y piękny druk dependuie od pieknych y akkuratnych liter rożnego gatunku, to ieſt: od dobrego y porządnego lania liter. Bo drukarnia bez lania liter niczego ſprawić nie może, y te kunſzty dwa przedtym były nie rozłączone, dependuią też do tego czaſu ieden od drugiego chociaż lejący litery, teraz od Drukarzow odłączaią, ſię tak iako Kſięźnicy od Drukarzow. Pierwſi bowiem litery leiący, y pierwſi Kſięźnicy byli Autorami nauki Drukarſkiey, rzeczy także te trzy doſyć długo od iednychże ludzi były prowadzone y ſprawione, iako też po dziś dzień wiele poczciwych ludzi te trzy rzeczy nie rozerwanie prowadzą y ſprawuią. Sławni nawet y uczeni ludzie tym ſię zabawiali, trzymaiąc

ſwe

ſwe właſne drukarnie, lanie liter y ſkle-py z kſięgami, Jako Mantui w Wenecyi, Aldus wynalazca liter kurſywianych, y Paweł Oyciec y Syn po ſobie, Jan Trobenius y Jan Operin w Bazel, Stefanowie w Paryżu, Henryk y Robert, Juniuſzowie, w Florencyi y tam daley.

Łanie liter, więc ieſt fundamentem nauki drukarſkiey, y wielką ieſt wygodą dla drukarni, kiedy mieć może y chować porządne lanie liter, bo nietylko można mieć nowe piſmo drukowane z mnieyſzą expenſą, ale też na tychmiaſt w przypadku iakiego defektu można ſobie poradzić, y nie trzeba z takiey przyczyny kilka Mieſięcy czekać, przez ſprowadzenie potrzebney należytości z cudzych Kraiow.

Dla doſkonalſzey informacyi o laniu liter trzeba wiedzieć, że cała rzecz ta, zawiera w ſobie ſtęple y matrices z pewną liczbą inſtrumentow. Na każdym ſtęplu ieſt wyrżnięta litera. Każdy ſtępel oprawiony bywa w miedź, y to ſię znowu zowie Matrices. Wſzyſtkie matrices przez pilnik *accurate* według oſtrości Matematyczney tak bywaią ſporządzone. żeby wſzyſtkie litery iednę miały wyſokość y proſtą linią. Na końcu wſzyſtkie tak porządnie Matrices iedna po drugiey do moſiężnego przyprawione bywaią inſtrumentu, ktory wdrzewie ſiedzi, aby leiąc litery Inſtrument ow moſiężny, ktory w prędce gorącym ſię ſtaie, mogł wręku trzymać: ilekroć litera odlana będzie, trzeba wielkim palcem Matrices odemknąć inſtrument z dwuch rownych części złożony prędko rozłożyć y literę wyiąć, y znowu zaraz inſtrument złożyć y matrices w ſadzić, to powtarzać za każdym litery odlaniem. Tym ſpoſobem ieden robotnik na dzień kilka tyſięcy liter odlać potrafi. W Polſzcze małoco do tych czas lanie liter w używanin było, wyiąwſzy ni ktore Kollegia y Klaſztory ktore maiąc ſwoie właſne Drukarnie, y lanie liter na potrzebę ſwoię miały: nie mogły zaś tym drugim ſię przyſłużyć, ponieważ rzecz ta tylko dla ſwoiey wygody ſporządzona była. Autor tedy y Poſſeſor uprzywileiowaney Drukrani J. K. Mći Mitzlerowſkiey w Warſzawie, nieiakim ſpoſobem widział ſię być przymuſzonym założyć właſne liter lanie,a tymbardziey, że przez woynę przeſzłą w Niemczech, ktora teraz, (Bogu nieśmiertelne za to niech będą dzięki) że ſię ſzczęśliwie zakończyła, ſprowadzenie liter ieſzcze brakuiących, do takiey przyſzło ceny, że ſam frakt więcey kolztował, iak litery warte. Chociaż tedy lanie liter dla Drukarni Mitzlerowſkiey dla właſney tylko założone wygody, przecięż Autor miał wzgląd na pożytek Polſki, zkąd one tak ſporządził, że dla poſpolitego używania ſłużyć może. Wſzyſtkie tedy drukarnie tak w Koronie Polſkiey, iako y w Wielkim Xięſtwie Litewſkim mogą mieć każdego czaſu nowe litery rożnego gatunku, y w rożnych ięzykach w założonym tym nowym liter laniu, y nie będą miały od tąd potrzeby pieniędzy do cudzych kraiow poſyłać dla prowadzenia liter z więkſzą expenſą, y z długim czekaniem. Doſtanie nietylko wſzyſtkich gatunkow liter, Polſkich, Łacinſkich, Francuſkich, Włoſkich y innych, ale też w naywięk-ſzym.

kſzym używaniu będących liter niemieckich iako to małych, ſrzednich, ordyaryinych y małych Ciceronſkich, fraktury &c. Nadto można ſię przysłużyć Greckiemi, Hebrayſkiemi, Zydowſkiemi y Rabinowſkiemi literami rożnego gatunku. Jeſzcze y w tym roku gotowe będą ſtęple na Arabſkie, Tureckie litery, w przypadku potrzeby mieć można. Bez żadney zazdrości także y innym tego lania liter udzielić y Matric, ktory założyć chcą lanie liter, albo iuż założone mnożyć, ponieważ Drukarnia wzwyż pomieniona na 6000 ſtęplow ma, y takowe rada na poſpolite używanie y na pomnożenie umieiętności w Polſzcze chce applikować. Bo bez wątpienia lepiey dla drukarni, że im łatwiey mogą być miane dobre litery w Kraiu, y im więcey będzie drukarni, tym lepſza dla umieiętności y wygody Państwa, w ktorym Krol Krolow niech nie tylko handle i ſprawunki, odpoczynek, y pokoy, ale też mądrość y rozum w naywyżſzym ſtopniu zachować raczy.

Koniec Informacyi o laniu liter, w Drukarni Mitzlerowſkiey.

PRZESTROGA
Publico *dana od Biblioteki publiczney* ZAŁUSKICH.

Uważamy codziennie z pracą y żalem, że niektorzy JchMość zwłaſzcza ci co nie świadomi nie maią dotąd rzetelnego zrozumienia co ieſt *Biblioteka Publiczna?* Są tacy, ktorzy ſobie nieco z ofuknieniem roſkazuią, aby im za danym rewerſem wydawać Xięgi potrzebne, z taką exprobracyą; - - *A wſzakże na to ieſt fundowana Biblioteka publiczna?* Nie na to! *Errant, qui putant,* co inſzego Bibliopolium Xięgarnia, a co inſzego Biblioteka? Bibliopolium iakie w Marywillu na to żeby przedać, lub na zaſtaw za iaką rekompenſą pożyczyć na czas, a zaś Biblioteka ta? żeby kto czego potrzebuie, przyſzedł oſobiście, czy kogo na ſwoim mieyſcu zeſłał, y wypiłał z Xięgi ſobie podaney potrzebne excerpta. Inaczey gdyby Xięgi wydawano do goſpod. żywy człek nie przyſzedłby do Biblioteki y za 50. lat przez pożyczki zawodne, byłaby z naylepſzych Xiąg ogołocona (iako widziemy, że ze 2000 Xiąg iuż poginęło) że tedy teraz przybita ieſt Exkommunika przy drzwiach Biblioteki, żeby nicht cudzy nie ważył ſię zaprog oney wynoſić. Donoſi ſię każdemu, że tylko we Wtorki y Czwartki, (a gdy Święto zaſtąpi, w Srzody y Piątki) będzie otwarta Biblioteka, i w te tylko dni, wolno będzie każdemu proſić o Xięgę, ktorę żąda, ale nie będzie wolno brać do ſiebie oney, ani inſzych Xiąg nie wydanych dotykać. *Si Argus es? adi; Si Briareus? abi.*

UWIADOMIENIE.

Donoſi ſię JchMość PP. Litteratom, iż w Mieſiącu Septembrze, będzie przez Loteryą zbyta Biblioteka JMći P. *Jackſona* Anglika w Mieście *Livorno*

no portowym. Tę Kollekcyą przez 30. lat zbierał wielką pracą, a większym kosztem Jmść P. *Jackson*, y tak ią zbogacił mianowicie w dawne edicye Autorow Clasicznych; w Xięgi Włoskie naydawnieysze edycye y nayrzadsze tudzież y Manuskrypta, że w całych Włoszech tylko dwie Biblioteki, (Jmć P. *Smitha* w Wenecyi, y Jmć P. *Capponi* we Florencyi) iey wyrownać nieco potrafią. Xiąg wszykich iest trzy tysiące, z ktorych 240. w szafian, a insze w skurki ładne są oprawne. Trzy tylko Losy maią być szczęśliwe, pierwszy wygra Xiążki Łacinskie, drugi Włoskie, trzeci pisane Extrakcya stanie się w *Livornie* przy Sędziach przysięgłych, kartka iedna kosztuie 35. Tynfow. Ktoby sobie życzył Losow, może mieć za rewersem od Jmći X. *Janockiego* Kanonika Katedraln: Kiowskiego, Prefekta Biblioteki publiczney. Numery wygrawaiące, będą doniesione przez gazettę.

Znayduie się w Warszawie w Adressow y Aukcyi Kantorze, u Jego-Mości Pana Michała Gröla *Kommissarza Jego Krolewskiey Mości.*